

TRILLA

ra en una gran extensió del Nord del Princ., i prové en definitiva, del gr. *τρῦπᾶν* 'perforar' (DECat VIII, 771b); en el fons hi deu haver una comparació de l'eina amb el reclau de terme que s'introdueix a dins d'un altre veí, o entremig d'altres dos. En alguns punts aqueixa eina es diu amb diminutiu *tripanella* o *trabinell* (771.46, 772a9). I així també tenim *Cal Tribanella* a Nyer (xxiv, 15.25).

En fi, una variant més anòmala: *La Tribala*, nom d'un carrer a l'extrem NNE. del casc antic del poble de Pineda de Mar, Carrer de *La Tribala*. És una variant de procedència francesa, portada probablement per operaris occitans; en francès degué nèixer per contaminació en el verb *tribaner*, en combinació amb el fr. ant. *baller* 'ballar', d'on fr. ant. i dial. *triballer* «remuer», «transporter», «danser», d'on un subst. *triballe* «cabaret», «sonnerie de cloches en fête» (FEW I, 220b). S'hi hauria fet una festa popular? Més aviat vindrà d'alguna innovació tècnica en aquella eina sota la influència del fr. *triballe*, «triglette en fer avec laquelle les fourreurs battent les peaux pour les assouplir». En efecte la variant amb *-l-* ha deixat rastre toponímic i ja antic, ja en el Llgd.: *La Trivalle*, agre. del mun. de Mons (Erau), que ja es documenta «villa *Treballae*» en un doc. de fi S. x (Hist. Lgd. v, 278).

Tribunal, *Triciola*, V. T. (misc. moss.) *Tricos*, V. *Trac-Trigell*, V. *Tegell* *Trigos*, V. *Traiguera*

TRILLA

Del mot dialectal i antic, provinent del ll. *TRICHILA* 'emparrat', 'barraca formada amb parra', que s'havia usat i quedà antiquat en quasi tot el nostre territori: com s'explica i documenta en el DECat VIII, 740a21-740a9, d'on vénen també el fr. *treille* i oc. ant. *trella*, *trilha* (7439, 737b52, 74b39). On se'n donen testimonis en ús apellatiu, i també bastants de convertits en NLL, que ja no repetirem. Ara en donem una selecció de topònims, provinents de les diverses regions.

A Perpinyà un carrer anomenat de «*La Trilla*, vora les murs» 1631 (RLR LXII, 303). *La trilla*, pda. de Saorra (xxvi, 130.26); Torrent de *la Trilla*, a Nyer (xxiv, 17.8). Serrat de *l. T.*, a Vivers (xiv, 149.5).

La Trilla i *Les Trilles*, pdes. d'Aidí (xxxvii, 63.1.2). Barranquet de *La Trilla*, te. St. Joan Fumat (xxxvii, 174.5).

Com que la ll d'aquest mot, provinent de *-C'L-* era del tipus *-yl-*, es reduïa a *y* en la coneguda zona del cat. or., a l'esq. del Llobregat, refosa amb la *i* precedent. *La Tria*, nom d'un camp a Biert (xliv, 123.6). *Les Tries*, masia prop de Santa Pau (exc. 219; Ll. i, 50). Però allà i tot havia estat en ús la forma literària amb *l*: «Joan de *Trila* --- *Jouan Trilian*», doc. del 3r. quart S. xi, a Vilamajor (p. 52). *La Trilla*, te. Cardona (xii, 128.8).

Antiquat el mot, s'ha perdut la consciència del que significava. A L'Albera, on *La Trilla* és el nom de la

porxada entorn de la plaça del poble, es preguntaven si podia ser 'roda de carro' (a causa del mot tarragonès, ben inconnex, potser mossàrab, afí al cast. *trillar* 'batre' TRIBULARE) (1935, Ll. j, 8). Però no en manquen alguns testimonis en el P. Val.: Barranc i Lloma de *Trilles*, a Pego (xxxiii, 107.20); *Les Trilles*, pda. de Cocentaina (xxxiv, 25.21, 26.6).

Essent mot oblidat en la llengua comuna ha sofert ací i allà, diversos detalls deformators: *Les astrilles*, pda. al NE. del poble de Taurinyà (xxvi, 156.9); el cadastre de Vernet i Castell porta *Les Estrilles* al costat d'un Camp de *Treilles* al peu del Coll de Les Manxes (xxvi, 152.10). *Les Trilles*, pda. de Bula Terranera, a la dr. del Bulès (xxvii, 3.11, 4.19) (infl. del fr. *étriller*, i cat. *trill(e)ar*). *La Triga Llarga*, te. Pi de Coflent (xxiv, 30.15).

També es troba el dim. *Triola*, NL menor i cognom *Triola* i *Co-de-Triola* (nom d'un aviador, 1920-1935); i diferenciant *ij* > *ej*: *La Treiola*, a la vall de Finestres, que ha de venir de *trilya*, perquè no és més que un «quintà», de St. Aniol (xlv, 101; cf. DECat, 740 b19). En aquest cas hi pot haver convergència amb mots d'origen diferent, com apunta en DECat, 740 b11.13; i a Ròtova, la manca de *-l-* i el fet que es tracti d'una *Penya de Triola*, mostren que es deu tractar de **taraïola*, dissim. d'un dim. de *talaia* (xxxii, 740b19).

Altres derivats: *El Trill*, a l'Alt Berguedà, te. La Clusa, pda. de Coma-Boquera (xxiv, 180.7).

DERIV. col·le.: *Trillar* 'grup de trilles' (DECat VIII, 740b16-29); 980: *Trillares*, a l'Isàvena, prop de Merli (Abadal, P. i R., n.º 261).

Encara ja ben arrelat en llatí clàssic i usat per Columella, per Cèsar i Virgili, designant glorietses o barraqueta rurals, *trichila* era un manlleu del grec, on un derivat de *τρίξ*, *τριχός* ('pèl' > 'branquilló'), aplicat al tram de branquetes de la parra.

El gran arrelament toponímic d'aquest mot en NLL de tot el domini, de Nord a Sud, indueix a sospitar que també surtin d'alguna altra variació d'això, uns NLL parònims, inexplicats, de la zona de substrat mossàrab: Rambla dels *Trisnos*, en el te. d'Ibi (xxxv, 163.9); i també el Barranc del *Trisnar* (xxxv, 83.21), en el te. Xixona (limítrof, 7 k. SE. de Ibi, si bé en part separats per la Serra de La Carrasqueta). Com que no sembla que puguin venir de TRITICUS 'blat', ni de THIRSUS 'bastonet', no veient-s'hi altra explicació penssem en el nostre TRICHILA: els sufixos àtons, sovint apareixen intercanviats; i en benefici de la terminació *-na* (recordem *tòfera* > *tòfona*, *jàssera* > *jàssena*, *sòtalo* > *sòtano*); una base TRICINA amb tal canvi, podria donar compte de *Trisn-* (*Trisnos*, i col·lectiu *Trisnar*, paral·lel a l'explicat *Trillar*), car si bé ci hauria de donar *ç* en fon. mossàrab, és ben natural que *trižnar* es reduís a *trisnar*; i el canvi de terminació pogué ja venir del ll. vg., com sigui que en grec hi ha el derivat paral·lel *τριχίνος* 'prim, minso', i Varró l'usa en ll. *trichinus* id. en la seva Agricultura, i els metges i zoològs medievals en van fer el nom de la cuca *trichina*.